

A signpost with a white rectangular sign. The sign has a thin brown border and a horizontal line below the text. The text is in a black serif font. The signpost is a dark brown vertical bar.

Rodinné právo

Manželství

Manželství je *trvalý svazek muže a ženy* vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon.

Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.

Vznik manželství

Manželství vzniká

svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství (dále jen „snoubenci“), že spolu vstupují do manželství.

Sňatečný obřad

veřejný a slavnostní; činí se v přítomnosti dvou svědků.

Vznik manželství

Projeví-li snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem veřejné moci provádějícím sňatečný obřad v přítomnosti matrikáře, jedná se o **občanský sňatek.**

Projeví-li snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem církve nebo náboženské společnosti oprávněné k tomu podle jiného právního předpisu (dále jen „oprávněná církev“), jedná se o **církevní sňatek.**

Vznik manželství

Manželství se uzavírá tak, že osoba jednající za orgán veřejné moci, anebo osoba, která jedná za orgán oprávněné církve, ***položí snoubencům jako oddávající otázku, zda spolu chtějí vstoupit do manželství;*** kladnou odpovědí obou snoubenců vznikne manželství.

Snoubenci při sňatečném obřadu ***uvedou***, dříve než učiní sňatečný projev vůle, že jim ***nejsou známy překážky***, které by jim bránily uzavřít manželství, že ***navzájem znají svůj zdravotní stav*** a že ***zvážíli uspořádání budoucích majetkových poměrů***, svého bydlení a hmotné zajištění po uzavření manželství.

Vznik manželství

Je-li život snoubence přímo ohrožen, může sňatečný obřad provést *každý orgán*, popřípadě jiný úřad stanovený jiným právním předpisem, a to *na kterémkoli místě*; to platí obdobně i pro církevní sňatek.

Mimo území České republiky může sňatečný obřad provést také *velitel námořního plavidla plujícího pod státní vlajkou České republiky* nebo *velitel letadla zapsaného v leteckém rejstříku v České republice* a je-li alespoň jeden ze snoubenců státním občanem České republiky rovněž *velitel vojenské jednotky České republiky v zahraničí*.

Pozn.: není třeba předložit doklady jinak potřebné; přítomnosti matrikáře není zapotřebí.

Státní občan České republiky může mimo území republiky uzavřít manželství *také před diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem České republiky*.

Příjmení

Snoubenci při sňatečném obřadu prohlásí, že

- a) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným,
- b) si oba svá příjmení ponechají, nebo
- c) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení.

Ponechají-li si snoubenci svá dosavadní příjmení, ***prohlásí při sňatečném obřadu*** také, které z jejich příjmení bude příjmením jejich společných dětí.

Ponechali-li si manželé svá dosavadní příjmení, ***mohou i později učinit*** prohlášení orgánu veřejné moci, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich.

Způsobilost uzavřít manželství + zákonné překážky

Manželství může uzavřít každý, pokud mu v tom nebrání **zákonná překážka**:

- Manželství **nemůže** uzavřít **nezletilý**, který není plně svéprávný.
- **Soud** může ve výjimečných případech povolit uzavření manželství nezletilému, který **není plně svéprávný** a **dovršil šestnácti let věku**, jsou-li pro to **důležité důvody**.

Manželství **nemůže** uzavřít **osoba, jejíž svéprávnost byla v této oblasti omezena**.

Manželství **nemůže** uzavřít **osoba, která již dříve uzavřela manželství**, ani **osoba, která již dříve vstoupila do registrovaného partnerství** nebo jiného obdobného svazku uzavřeného v zahraničí, a toto manželství, registrované partnerství nebo jiný obdobný svazek uzavřený v zahraničí trvá.

Manželství **nemůže** být uzavřeno **mezi předky a potomky**, ani **mezi sourozenci**; totéž **platí o osobách, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením**.

Manželství **nemůže** být uzavřeno **mezi poručníkem a poručencem**, mezi **dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno**, nebo **pěstounem a svěřeným dítětem**.

Zdánlivé manželství

Manželství **nevznikne**, pokud alespoň u jedné z osob, které hodlaly uzavřít manželství, nebyly v projevu vůle o vstupu do manželství nebo ve sňatečném obřadu nebo v souvislosti s ním splněny takové náležitosti, na jejichž splnění je k tomu, aby manželství vzniklo, nutno bezvýhradně trvat.

Soud může určit, že manželství není, i bez návrhu.

Neprodleně poté, kdy soud určí, že manželství není, **rozhodne soud o otcovství ke společnému dítěti i o povinnostech a právech rodičů k němu.**

Majetkové povinnosti a práva muže a ženy se posoudí jednotlivě podle své povahy. Nelze-li jinak, použijí se ustanovení o bezdůvodném obohacení. V těchto záležitostech je třeba brát ohled na muže nebo ženu jednající v dobré víře, jakož i na práva a právní zájmy společných dětí a třetích osob.

Neplatné manželství

Došlo-li k uzavření manželství, přestože tomu *bránila zákonná překážka*, soud prohlásí manželství za neplatné na návrh každého, kdo na tom má právní zájem, ledaže manželství bránila překážka omezené svéprávnosti.

Manželství se považuje za platné, dokud není prohlášeno za neplatné. Bylo-li manželství prohlášeno za neplatné, považuje se za neuzavřené.

Manželství *nelze prohlásit za neplatné*, pokud zaniklo, nebo pokud již došlo k nápravě.

Manželství *nelze prohlásit za neplatné*, pokud bylo uzavřeno nezletilým, který není plně svéprávný, nebo *osobou, jejíž svéprávnost byla v této oblasti omezena*, a bylo počato dítě, které se narodilo živé.

Povinnosti a práva manželů

Manželé mají *rovné povinnosti a rovná práva.*

Manželé si jsou

- *navzájem povinni úctou,*
- *jsou povinni žít spolu,*
- *být si věrni,*
- *vzájemně respektovat svou důstojnost,*
- *podporovat se, udržovat rodinné společenství,*
- vytvářet *zdravé rodinné prostředí* a
- *společně pečovat o děti.*

Povinnosti a práva manželů

Manžel má *právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění, jakož i o svých stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech.*

Manžel *je povinen při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti a které žije spolu s manžely v rodinné domácnosti, a popřípadě dalších členů rodiny.*

Uspokojování potřeb rodiny

Každý z manželů *přispívá na potřeby života rodiny a potřeby rodinné domácnosti podle svých osobních a majetkových poměrů, schopností a možností* tak, aby *životní úroveň všech členů rodiny byla zásadně srovnatelná*. Poskytování majetkových plnění má stejný význam jako osobní péče o rodinu a její členy.

Nemají-li manželé rodinnou domácnost, nese každý z nich náklady své domácnosti; to je *nezbavuje povinnosti navzájem si pomáhat a podporovat se*.

Rozhodování o záležitostech rodiny

O záležitostech rodiny, včetně volby umístění rodinné domácnosti, popřípadě domácnosti jednoho z manželů a dalších členů rodiny, především dětí, které nenabýly plné svéprávnosti, a o způsobu života rodiny, se ***mají manželé dohodnout***.

Nedohodnou-li se manželé o podstatné záležitosti rodiny, může soud ***na návrh jednoho z nich nahradit svým rozhodnutím souhlas druhého manžela***, odmítá-li svůj souhlas v takové záležitosti rodinného života bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem rodiny, anebo není-li schopen vůli projevit. Soud však vede manžele především k dohodě.

Obstarávání záležitostí rodiny

Záležitosti rodiny obstarávají *manželé společně*, nebo je *obstarává jeden z nich*.

V běžných záležitostech rodiny *právní jednání jednoho manžela zavazuje a opravňuje oba manžele společně a nerozdílně*; to neplatí, sdělil-li manžel, který právně nejednal, předem třetí osobě, že s právním jednáním nesouhlasí. Také soud může na návrh manžela pro něho vyloučit následky budoucího právního jednání druhého manžela vůči třetím osobám. Taková opatření se netýkají právních jednání, jimiž manžel obstarává běžně nezbytné životní potřeby rodiny a jejích členů, zejména dětí, které nenabýly plné svéprávnosti.

Nežijí-li manželé spolu za situace uvedené, *právní jednání jednoho manžela v záležitostech rodiny druhého manžela bez jeho souhlasu nezavazuje ani neopravňuje*.

Výživné mezi manžely

Manželé mají *vzájemnou vyživovací povinnost* v rozsahu, který oběma zajišťuje zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Vyživovací povinnost mezi manžely *předchází vyživovací povinnosti dítěte i rodičů*.

Obvyklé vybavení rodinné domácnosti

Obvyklé vybavení rodinné domácnosti tvoří *soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů*; přitom není rozhodné, zda jednotlivé věci náleží oběma manželům nebo jen jednomu z nich.

K nakládání s věcí, která je součástí obvyklého vybavení rodinné domácnosti, potřebuje manžel *souhlas druhého manžela*; to neplatí, jedná-li se o věc zanedbatelné hodnoty.

Opustí-li manžel rodinnou domácnost v úmyslu učinit tak trvale a odmítá se vrátit, může žádat, aby mu manžel vydal to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti a *náleží výhradně jemu*.

→ nepoužije se potřebuje-li manžel to, co patří k obvyklému vybavení rodinné domácnosti, zejména také pro společné nezletilé dítě manželů, které nenabylo plné svéprávnosti a vůči kterému mají oba vyživovací povinnost, nebo pro nezletilé dítě, které nenabylo plné svéprávnosti, bylo svěřeno do společné péče manželů žijící v rodinné domácnosti a v rodinné domácnosti zůstalo

Rodinný závod

Za rodinný se považuje *závod, ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob*. Na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod, se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu.

Rodinný závod

Nepoužije se v případech, kdy jsou tyto práva a povinnosti upraveny společenskou smlouvou včetně zakladatelského právního jednání o založení obchodní společnosti nebo družstva, smlouvou o tiché společnosti nebo smlouvou a ustanoveními jiného zákona o pracovním poměru, popřípadě jinou obdobnou smlouvou.

Členové rodiny zúčastnění na provozu rodinného závodu **se podílejí na zisku z něho i na věcech z tohoto zisku nabytých, jakož i na přírůstcích závodu v míře odpovídající množství a druhu své práce.** Vzdát tohoto práva se může jen osoba plně svéprávná osobním prohlášením (formu veřejné listiny).

Rodinný závod

Účastenství na provozu rodinného závodu se váže na osobu člena rodiny a nelze je přenést na jiného, ledaže se jedná o některého z členů rodiny a souhlasí s tím všichni členové rodiny, kteří již jsou na provozu rodinného závodu zúčastněni.

Má-li být rodinný závod rozdělen při dělení pozůstalosti soudem, má na něj člen rodiny zúčastněný na jeho provozu **přednostní právo.**

Má-li být rodinný závod zcizen, má k němu člen rodiny zúčastněný na jeho provozu **předkupní právo**, ledaže bylo ujednáno něco jiného.

Společné jmění

To, co *manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů*, je součástí společného jmění manželů (dále jen „společné jmění“).

Společné jmění podléhá:

- zákonnému režimu,
- smluvenému režimu,
- režimu založenému rozhodnutím soudu.

Zákonný režim

Součástí společného jmění je *to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co*

- a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů,
- b) nabyl darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl,
- c) nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech,
- d) nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví,
- e) nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.

Součástí společného jmění je *zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů*.

Součástí společného jmění je také *podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu*, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. To neplatí, pokud jeden z manželů nabyl podíl způsobem zakládajícím jeho výlučné vlastnictví.

Zákonný režim

Součástí společného jmění jsou *dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže*

a) se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku, nebo

b) je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Smluvený režim

Snoubenci a manželé si *mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu.*

(forma veřejné listiny).

Smluvený režim může spočívat *v režimu oddělených jmění, v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, jakož i v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu.*

Smluvený režim lze změnit dohodou manželů nebo rozhodnutím soudu.

Smluvený režim

Smlouvou nelze vyloučit ani změnit ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti, ledaže jeden z manželů opustil trvale domácnost a odmítá se vrátit.

Smlouva o manželském majetkovém režimu nesmí svými důsledky *vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu*.

Smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem *dotknout práv třetí osoby*, ledaže by se smlouvou souhlasila; tato smlouva uzavřená bez souhlasu třetí osoby nemá vůči ní právní účinky.

Režim založený rozhodnutím soudu

Je-li pro to závažný důvod, soud na návrh manžela společné jmění zruší nebo zúží jeho stávající rozsah.

Závažným důvodem je vždy skutečnost,

- manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželu,
- manžela lze považovat za marnotratného,
- manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika
- manžel začal podnikat nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.

Režim založený rozhodnutím soudu lze změnit smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu.

Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí

Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, ***může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.***

Stejně jako lze postupovat v případě, že se jedná o manžele rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.

Omezení, popřípadě vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet, určí soud nejdéle na dobu šesti měsíců.

Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má ***také každá jiná osoba, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti.***

Zánik manželství

Manželství může být **rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.**

Přesto, že je soužití manželů rozvráceno, nemůže být manželství rozvedeno, byl-li by rozvod v rozporu

a) se zájmem nezletilého dítěte manželů, které nenabylo plné svéprávnosti, který je dán zvláštními důvody, přičemž zájem dítěte na trvání manželství soud zjistí i dotazem u opatrovníka jmenovaného soudem pro řízení o úpravu poměrů k dítěti na dobu po rozvodu, nebo

b) se zájmem manžela, který se na rozvratu porušením manželských povinností převážně nepodílel a kterému by byla rozvodem způsobena zvlášť závažná újma s tím, že mimořádné okolnosti svědčí ve prospěch zachování manželství, ledaže manželé spolu již nežijí alespoň po dobu tří let.

Mají-li manželé nezletilé dítě, které není plně svéprávné, **soud manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů.**

Soud, který rozhoduje o rozvodu manželství, **zjišťuje existenci rozvratu manželství**, a přitom zjišťuje **jeho příčiny**, pokud dále není stanoveno jinak.

Výživné rozvedeného manžela

Není-li rozvedený manžel schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství nebo v souvislosti s ním, má vůči němu jeho bývalý manžel v přiměřeném rozsahu vyživovací povinnost, lze-li to na něm spravedlivě požadovat, zejména s ohledem na věk nebo zdravotní stav rozvedeného manžela v době rozvodu nebo skončení péče o společné dítě rozvedených manželů.

Při rozhodování o výživném nebo o jeho výši vezme soud zřetel, jak dlouho rozvedené manželství trvalo a jak dlouho je rozvedeno, jakož i zda

- a) si rozvedený manžel neopatřil přiměřené zaměstnání, přestože mu v tom nebránila závažná překážka,
- b) si rozvedený manžel mohl výživu zajistit řádným hospodařením s vlastním majetkem,
- c) se rozvedený manžel podílel za trvání manželství na péči o rodinnou domácnost,
- d) se rozvedený manžel nedopustil vůči bývalému manželu nebo osobě mu blízké činu povahy trestného činu, nebo
- e) je dán jiný obdobně závažný důvod.

Právo rozvedeného manžela na výživné zanikne, uzavře-li oprávněný rozvedený manžel nové manželství, nebo vstoupí-li do registrovaného partnerství.

Příbuzenství

Příbuzenství je *vztah osob založený na pokrevním poutu, nebo vzniklý osvojením.*

Osoby jsou **příbuzné v linii přímé**, pochází-li jedna od druhé.

Osoby jsou **příbuzné ve vedlejší linii**, mají-li společného předka, ale přitom nepocházejí jedna od druhé.

Stupeň příbuzenství mezi dvěma osobami se určuje *podle počtu zrození*, jimiž v linii přímé pochází jedna od druhé a ve vedlejší linii obě od svého nejbližšího společného předka.

Švagrovství

Vznikem manželství vznikne *švagrovství mezi jedním manželem a příbuznými druhého manžela.*

V jaké linii a v jakém stupni je někdo příbuzný s jedním manželem, v takové linii a v takovém stupni je sešvagřen s druhým manželem.

Zanikne-li manželství smrtí jednoho z manželů, *švagrovství tím nezaniká.*

Mateřství

Matkou dítěte je žena, která je porodila.

Otcovství

1. Domněnka otcovství: otcem je manžel matky

Narodí-li se dítě **v době od uzavření manželství do uplynutí třicátého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, anebo poté, co byl manžel matky prohlášen za nezvěstného**, má se za to, že **otcem je manžel matky**.

Narodí-li se dítě ženě znovu provdané, má se za to, že **otcem je manžel pozdější**, i když se dítě narodilo před uplynutím třicátého dne poté, co předchozí manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné.

2. Domněnka otcovství: souhlasné prohlášení rodičů

Narodí-li se dítě v době mezi zahájením řízení o rozvodu manželství a třicátým dnem po rozvodu manželství, **a manžel, popřípadě bývalý manžel matky prohlásí**, že není otcem dítěte, zatímco jiný muž prohlásí, že je otcem dítěte, má se za to, že otcem je tento muž, **připojí-li se matka k oběma prohlášením**.

Prohlášení manžela matky dítěte, popřípadě jejího bývalého manžela, muže, který tvrdí, že je otcem dítěte, a matky dítěte se činí v řízení před soudem, zahájeném na návrh některého z nich; **návrh lze podat nejpozději do uplynutí jednoho roku od narození dítěte**.

Otcovství

Narodí-li se dítě, které je počato umělým oplodněním, ženě neprovdané, má se za to, že otcem dítěte je *muž, který dal k umělému oplodnění souhlas*.

Otcem je muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením matky a tohoto muže. Takto lze určit otcovství i k dítěti ještě nenarozenému, je-li již počato.

Prohlášení se činí osobně *před soudem* nebo *před matričním úřadem*. Nezletilý, který není plně svéprávný, činí prohlášení vždy před soudem.

Otcovství

3. Domněnka otcovství: určí soud

Nedojde-li k určení otcovství - může matka, dítě i muž, který tvrdí, že je otcem, ***navrhnout, aby otcovství určil soud.***

Má se za to, že *otcem je muž, který s matkou dítěte souložil v době, od které neprošlo do narození dítěte méně než sto šedesát a více než tři sta dní,* ledaže jeho otcovství vylučují závažné okolnosti.

Není-li domnělý otec naživu, podává se návrh ***proti opatrovníkovi***, kterého k tomu jmenuje soud

Popírání otcovství

Manžel může do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech zakládajících důvodnou pochybnost, že je otcem dítěte, které se narodilo jeho manželce, **popřít své otcovství u soudu, nejpozději však do šesti let od narození dítěte.** Otcovství popírá vůči dítěti a matce, jsou-li oba naživu, a nežije-li jeden z nich, vůči druhému; není-li naživu žádný z nich, manžel toto právo nemá.

Otcovství nelze popřít k dítěti narozenému v době mezi stošedesátým dnem a třístým dnem od umělého oplodnění provedeného se souhlasem manžela matky, nebo se souhlasem jiného muže, když matka není vdaná, **bez ohledu na to, jaké genetické látky bylo použito.** To **neplatí, otěhotněla-li matka dítěte jinak.**

Popřel-li pozdější manžel své otcovství k dítěti matky znovu provdané, počíná šestiměsíční lhůta k popření otcovství dřívějšího manžela dnem následujícím poté, kdy se dozvěděl o rozhodnutí.

Popření otcovství

Matka může do šesti měsíců od narození dítěte popřít, že otcem dítěte je její manžel.

Muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, může otcovství k dítěti popřít, jen je-li vyloučeno, že by mohl být otcem dítěte. Může tak učinit do šesti měsíců ode dne, kdy bylo takto otcovství určeno; dojde-li k určení otcovství před narozením dítěte, neskončí lhůta dříve než šest měsíců po jeho narození.

*Je-li návrh na popření otcovství podán po uplynutí popěrné lhůty, může **soud rozhodnout, že zmeškání lhůty promíjí,** pokud to *vyžadují zájem dítěte a veřejný pořádek.**

*Vyžaduje-li to zřejmý zájem dítěte a mají-li být naplněna ustanovení zaručující základní lidská práva, může **soud i bez návrhu zahájit řízení o popření otcovství,** bylo-li otcovství určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale otec dítěte takto určený nemůže být jeho otcem. Soud zpravidla současně pozastaví výkon rodičovské odpovědnosti.*

Osvojení

Osvojením se rozumí přijetí cizí osoby za vlastní.

Předpokladem osvojení je takový vztah mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je mezi rodičem a dítětem, nebo že tu jsou alespoň základy takového vztahu.

Osvojení nezletilého musí být v souladu s jeho zájmy.

Následky osvojení

Dítě, které bylo společně osvojeno manžely, nebo manželem svého rodiče, má *postavení společného dítěte manželů*; jinak má postavení dítěte osvojitele.

Osvojitelé mají rodičovskou odpovědnost.

Osvojením zaniká příbuzenský poměr mezi osvojencem a původní rodinou, jakož i práva a povinnosti z tohoto poměru vyplývající, také práva a povinnosti opatrovníka, popřípadě poručníka, který byl jmenován.

Bylo-li osvojeno dítě, které je rodičem, vztahují se účinky osvojení i na jeho dítě.

Osvojení zletilého

Zletilého lze osvojit, *není-li to v rozporu s dobrými mravy.*

Zletilého lze osvojit, jestliže

- a) přirozený sourozenec osvojovaného byl osvojen tímž osvojitelem,
- b) v době podání návrhu na osvojení byl osvojovaný nezletilý,
- c) osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době jeho nezletilosti
- d) osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela.

Zletilého nelze osvojit, jestliže by to bylo *v rozporu s odůvodněným zájmem jeho pokrevních rodičů.*

Rodiče a dítě

Rodiče a dítě mají *vůči sobě navzájem povinnosti a práva*. Těchto vzájemných povinností a práv se nemohou vzdát; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

Účelem povinností a práv k dítěti je *zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte*.

Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti.

Dítě je povinno dbát svých rodičů.

Dokud se dítě nestane svéprávným, mají *rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními*, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně *omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte*, jakož *i práv jiných osob a veřejného pořádku*. Dítě je povinno se těmto opatřením podřídit.

Rodičovská odpovědnost

Rodičovská odpovědnost

povinnosti a práva rodičů, která spočívají v **péči o dítě**, zahrnující zejména *péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění.*

Vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti.

Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.

Rodičovská odpovědnost

Rodičovská odpovědnost *náleží stejně oběma rodičům*. Má ji každý rodič, ledaže jí byl zbaven.

Rozhodne-li soud o *omezení svéprávnosti rodiče*, rozhodne zároveň o jeho rodičovské odpovědnosti.

Vyživovací povinnost

Předci a potomci mají vzájemnou vyživovací povinnost.

Vzdálenější příbuzní mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li ji plnit bližší příbuzní.

Výživné lze přiznat, jestliže oprávněný není schopen sám se živit.

Nezletilé dítě, které není plně svéprávné, má právo na výživné, i když má vlastní majetek, ale zisk z majetku spolu s příjmem z výdělečné činnosti nestačí k jeho výživě.

Poručenství

Není-li tu žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, soud jmenuje dítěti poručníka.

Poručník *má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič*, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost.

Není-li to v rozporu se zájmy dítěte, jmenuje soud poručníkem toho, koho naznačili rodiče, ledaže tato osoba poručenství odmítne. Jinak soud jmenuje poručníkem *některou z osob příbuzných nebo blízkých dítěti nebo jeho rodině*, ledaže rodič takovou osobu výslovně vyloučil. Není-li takové osoby, jmenuje soud poručníkem *jiného vhodného člověka*.

Opatrovník

Soud jmenuje dítěti opatrovníka, *hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé, nehájí-li zákonný zástupce dostatečně zájmy dítěte*, nebo je-li toho v zájmu dítěte zapotřebí z jiného důvodu, anebo stanoví-li tak zákon.

Pro opatrovnictví, opatrovníka a opatrovance platí ustanovení o poručenství, poručníkovi a poručenci přiměřeně.

Pěstounství

Nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče pěstounovi.

Pěstounská péče má *přednost před péčí o dítě v ústavní výchově*.

Soud může svěřit dítě do pěstounské péče *i na přechodnou dobu*.

O pěstounské péči může soud rozhodnout *na dobu, po kterou trvá překážka bránící rodičům v osobní péči o dítě*.

Rodič může požadovat dítě zpět do své osobní péče. Soud návrhu vyhoví, pokud je to v souladu se zájmy dítěte.

Pěstounství

Rodiče mají vůči dítěti povinnosti a práva vyplývající z rodičovské odpovědnosti, s výjimkou práv a povinností, které zákon stanoví pěstounovi, ledaže soud z důvodů hodných zvláštního zřetele rozhodne jinak.

Rodiče mají právo se s dítětem osobně a pravidelně stýkat i právo na informace o dítěti, ledaže soud z důvodů hodných zvláštního zřetele rozhodne jinak.

Pěstounství

Pěstoun je *povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat.*

Pěstoun při výchově *dítěte vykonává přiměřeně povinnosti a práva rodičů.*

Je *povinen a oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v těchto záležitostech dítě zastupovat a spravovat jeho jmění. Má povinnost informovat rodiče dítěte o jeho podstatných záležitostech.*

Pěstounství

Pěstoun má *povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými*. Má *povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči*, ledaže soud stanoví jinak.

Dítě svěřené do pěstounské péče *pomáhá podle svých možností a schopností v pěstounově domácnosti*; má-li vlastní příjem, přispívá i na úhradu společných potřeb rodiny.

Pěstounská péče zaniká nejpozději, nabude-li dítě plné svéprávnosti, jinak jeho zletilostí.